

Molí d'en Ral

Caldes de Montbui

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Carrer del Molí d'en Ral, s/n
Alçada: 180

Coordenades:

Latitud: 41.62463
Longitud: 2.16357
UTM Est (X): 430323
UTM Nord (Y): 4608439

Classificació

Número de fitxa 08033 - 107
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern
Segle XVII
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Observacions protecció: Pla d'Ordenació Urbanística Municipal
Número inventari Sí (IPA 34686)
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Lúdic
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Caldes de Montbui (Pl. de la Font del Lleó, 11)
Autoria de la fitxa Laura Bosch Martínez
Data de registre de la fitxa: dv., 12/12/2008 - 01:00

Descripció

Molí fariner del qual en resta una petita part de l'edifici adossat a la gran bassa, dues moles i tres basses compartimentades que donaven al molí una capacitat i autosuficiència per moldre poc usual. Prop d'aquest hi ha la casa senyorial, de planta rectangular, que consta de planta baixa, pis i golfes, amb la coberta de teula àrab, a quatre aigües, i la façana principal de l'edifici orientada a mig dia. Totes les obertures són simètriques respecte a l'eix de la façana. Aquestes estan resseguides per fileres de maons, i els llindars formen un arc rebaixat, amb els maons disposats a mena de plec de llibre. A la façana orientada al sud-oest hi ha una corriola situada a la planta golfes. L'estructura constructiva de l'edifici és a base de pedra de petites dimensions alternada amb maó. L'arrebossat de la façana és parcial. Pel que fa a l'edifici adossat a l'antic molí, té les obertures principals d'accés tapiades. Té dos edificis annexats amb la coberta de teula àrab a dues vessants, i el més alt d'ells a una sola vessant, formant un calaix. Del conjunt del molí, cal destacar actualment les tres basses, construïdes amb pedra irregular de la riera de Caldes i reforçada per varis contraforts.

Observacions:

En la casa pairal, es realitzen activitats pels joves.

(Continuació història)

Pel farinal, que era un forat a l'alçada de la intersecció de les moles, s'abocava la farina en una faixa, i mitjançant uns llauradors era recollida i ensacada de nou. Per alçar les moles de pedra, una cabra auxiliava el moliner, ja que aquestes s'havien de repicar tot sovint a cops de buixarda i refer-ne les estries per drenar la farina. El pes de les moles, fetes sovint amb pedra del país podia arribar als mil quilos. El diàmetre acostumava a fer un metre quaranta centímetres de diàmetre per un a dos pams d'amplada. Donat que el temps de la molta variava molt, segons que fos la capacitat de la bassa, l'alçada del pou, el cabal del rec per reomplir altre cop la bassa, o la mena de gra, els moliners van acabar habilitant una estança damunt de l'obra que servia de cambra i llar. En alguns casos va acabar sent habitatge habitual i el molí convertit també en mas.

Història

Moreu-Rey (1962) parla ja que en el segle XVIII i fins el segle XX, aquest molí era conegut com "lo molí d'en Ral", "el molí d'en Ral". Però també es troben dades de que durant el segle XIX, se l'havia anomenat "moli d'en Real". I fins i tot a l'any 1634 es parla de que el molí fou habitat pel "moliner d'en Real". També es troben documents on es parla del "moliner d'en Ral", "moliné d'en Ral" i "lo molí d'en Ral" datats dels anys 1700 aproximadament, 1860 i 1720.

Pel que fa a l'origen i la història, val a dir que el nom no ve, com semblaria, del fet que el molí és veí del Camí Ral de Barcelona, sinó del nom del moliner: Joan Real, en 1601, parent dels Real, moliners de Palau. El molí - que era fariner - ha portat els noms d'altres propietaris successius: "molí d'en Stalrich" (1439), de la família Hostalric; Bartomeu; Berenguer, etc.; de Mossén Santjust, de la mateixa família; "d'en Giralt Guardiola", o de "Mossèn Guardiola" (1604, 1606). Va ser després dels Falcó. L'any 1720 el posseïa Pere Joan Pasqual, i era "tot derruït"; els descendents d'aquest, Riera i Pasqual, el vengueren l'any 1805 a Joan Puig Domènec per "6 mil y tantas lliures". L'any 1860 el moliner era un tal Aymerich.

Fa uns anys, just abans de ser tancat, va passar un fet real. Sembla ser que el moliner va haver d'entrar a les galeries on es trobaven les moles, per sota terra per un problema amb el mecanisme. Com que no en sortia, el seu fill, va entrar a buscar-lo, però tampoc va sortir; la seva esposa, va fer el mateix, i així fins a un quart membre de la mateixa família. Pensant en el pitjor, que possiblement haguessin estat víctimes de la guilla, els que estaven fora, van cridar a un bomber sembla ser amic de la família. Aquest doncs, s'encordà per baixar i treure'ls de l'interior de la galeria, però morí en l'intent. Un cop extret amb la corda que li havia permès entrar, varen cridar als bombers de Sentmenat, que baixaren amb màscares i tragueren els quatre cossos inerts de la mateixa família. Més tard, es va esbrinar la causa de la mort dels mateixos membres de la

família, que havia estat deguda a que a la galeria hi havien hagut infiltracions de purins, formant un gas mortal per aquell que ho respirava. Després d'això, es tapià i la família restant, abandonà el lloc.

Veïns del molí, expliquen que les basses eren tant grans, que durant una època hi havia hagut gent amb barquetes com si es tractés d'un petit estany.

Per fer funcionar el molí, l'aigua de la riera de Caldes era recollida en una resclosa a la llera de la riera i conduïda mitjançant un rec a les tres basses, la qual cosa li permetia augmentar la capacitat i el temps útil de molta. L'extrem de la bassa era clos per un pou, d'un salt d'uns tres metres a cinc. Aquesta aigua s'escolava pel canal i rajant pel forat donava a una cambra anomenada carcabà, catau o cacau, tocava un rodet de paletes còncaues o àleps, horitzontal, i el feia girar, l'aigua s'escolava i sortint a l'exterior tornava al riu. El canal era tancat per un pany accionat des de dalt per l'engegador, que regulava el cabal i l'obturava quan calia. El rodet girava impulsat per l'aigua mitjançant una agulla de ferro que tocava un dau del mateix material que era suportat d'aquesta manera es podia deixar més o menys gruix a les moles i refinar més o menys la farina. El rodet feia girar l'arbre, vertical, que cloïa en una peça de ferro, el coll-ferro, que travessant pel centre la mola sotana o fixa, feia girar per l'encast d'una peça anomenada nadilla, la mola sobirana o volandera. Tot això estava situat en una estança superior anomenada obrador. El gra era abocat en una tremuja per la qual acostumava a accedir-hi mitjançant uns graons, la qual, mitjançant un conducte, el canalet, abocava en una caixa de fusta, el rescle, que tapava les moles, engolint-se per l'ull, un forat de la mola volandera, i era triturat pel frec de les dues moles; el pols o el trencat desitjat s'obtenia per acció de l'alçador.

Bibliografia

BOLÓS, Jordi (2004). Els orígens medievals del paisatge català. L'arqueologia del paisatge com a font per a conèixer la història de Catalunya. Cap.15, pàg. 363-389. Textos i estudis de cultura catalana. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

GENERALITAT DE CATALUNYA. (2008). Inventari del Patrimoni Cultural i Immoble de Catalunya. Caldes de Montbui (Vallès Oriental). Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Barcelona, maig de 2008.

MOREU-REY, E. (1962). La rodalia de Caldes de Montbui. Repertori històric de noms de lloc i de persona. Editorial Teide. Barcelona.

PALLARÉS-PERSONAT, J.; AYMAMÍ, G. (1994). Els molins hidràulics del moianès i de la riera de Caldes. Arxiu bibliogràfic excursionista de la unió excursionista de Catalunya de Barcelona. 90 anys d'activitats - 1904-1994. Núm. 31. XXVI Premi "Sant Bernat". Ed. Rafael Dalmau. Barcelona.

